

RYCERZE I CHŁOPI, KUPCY I MIESZCZANIE TO GRUPY
LUDNOŚCI – SPOŁECZEŃSTWO STANOWE (KL. V)
WSPÓLNA KRÓLA I SZLACHTY WŁADZA
DEMOKRACJĘ SZLACHECKĄ WPROWADZA! (KL. VI)

JULIA
MIŚKOWICZ

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania historii dla szkoły podstawowej

opracowany w ramach projektu

**„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących
w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego
w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”**

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty.

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – Marta Milewska
Recenzja merytoryczna – Beata Falkowska
Agnieszka Ratajczak-Mucharska
dr Anna Araucz
dr Beata Rola

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Tytuł zajęć/lekcji

Rycerze i chłopi, kupcy i mieszczaństwo to grupy ludności – społeczeństwo stanowe (kl. V)
Wspólna króla i szlachty władza demokrację szlachecką wprowadza! (kl. VI)

Cele ogólne

- poznanie różnych grup społeczeństwa średniowiecznego.

Cele operacyjne

Uczeń w klasie V:

- przedstawia instytucje systemu lennego;
- wyjaśnia pojęcie stanu i charakteryzuje podziały społeczne w średniowieczu;
- zna terminy: *feudalizm, lenno, suzeren, senior, wasał, stan*.

Uczeń w klasie VI:

- zna najważniejsze wydarzenia w polityce ostatnich Jagiellonów;
- wyjaśnia uchwalenie artykułów henrykowskich;
- omawia zasady wolnej elekcji;
- zna terminy: *demokracja szlachecka, pospolite ruszenie, magnateria, szlachta gołota, wolna elekcja, sejm konwokacyjny, sejm elekcyjny, sejm koronacyjny, interreks, artykuły henrykowskie, pacta conventa, detronizacja*.

Uczeń ze SPE w klasie V:

- wyjaśnia pojęcie stanu i charakteryzuje podziały społeczne w średniowieczu;
- zna terminy: *feudalizm, lenno, senior, wasał, stan*.

Uczeń ze SPE w klasie VI:

- zna najważniejsze wydarzenia w polityce ostatnich Jagiellonów;
- omawia zasady wolnej elekcji;
- zna terminy: *demokracja szlachecka, wolna elekcja*.

Metody/techniki/formy pracy

praca z podręcznikiem/źródłem, praca w grupach, drama.

Środki dydaktyczne

podręczniki/albumy, encyklopedie historyczne.

Opis przebiegu zajęć/lekcji

1. Uczniowie klasy VI zostają podzieleni na grupy, zapoznają się w pracy cichej z tekstem – podręcznik lub inne źródło na temat demokracji szlacheckiej, artykułów henrykowskich i *pacta conventa*.
2. Nauczyciel pyta klasę V, co to jest społeczeństwo. Wyjaśnia, że to ogół różnych grup ludzi. Rysuje na tablicy schemat: koło, w którym uczniowie wpisują wymieniane przez siebie grupy: rodzina, nauczyciele, klasa itp. W czasie, kiedy uczniowie klasy V uzupełniają schemat, nauczyciel rozdaje grupom klasy VI instrukcję pracy: każda

- grupa jest stronnictwem, które wybiera swojego kandydata na króla. Grupy starają się przygotować prezentację swojego kandydata opisując, jakie korzyści klasa otrzyma, gdy właśnie ten kandydat zostanie władcą.
3. Tymczasem klasa V słucha wyjaśnień nauczyciela, który – uzupełniając narysowaną na tablicy piramidę – tłumaczy uczniom strukturę społeczeństwa średniowiecznego. Wyjaśnia pojęcia. Dzieli klasę na pięć grup, z których każda opracuje informacje o jednym ze stanów.
 4. Klasa VI przystępuje do prezentacji swoich kandydatów. Uczniowie przechodzą (lub nie) do innych stronnictw, a na koniec wybierają króla w głosowaniu jawnym. Nauczyciel tłumaczy uczniom zasady demokracji szlacheckiej i wolnej elekcji, wskazuje na liberum veto. Ocenia pracę uczniów, którzy odpowiadają w zeszycie na pytanie o różnice między artykułami henrykowskimi a *pacta conventa*.
 5. Klasa V prezentuje grupy społeczne średniowiecza. Uczniowie dokonują samooceny, nauczyciel nagradza. W domu uczniowie utrwalają wiedzę.

Komentarz metodyczny

1. Nauczyciel monitoruje cichą pracę klasy VI, jednocześnie pracując z klasą V. Warto umówić się z uczniami pracującymi w grupach na gest oznaczający prośbę o pomoc.
2. Podczas zajęć łączonych nauczyciel nie powinien stosować w nadmiarze środków multimedialnych, gdyż powoduje to rozproszenie uwagi u uczniów pracujących cicho.
3. Jeżeli w klasie jest mało uczniów, nauczyciel dzieli klasę na mniej grup, może przydzielić im więcej zadań.
4. Nauczyciel może wypisać kilka podstawowych pytań, na które **uczeń ze SPE** powinien znaleźć odpowiedź, czytając dany materiał. Pozostawia większą ilość czasu na przygotowanie się z danego materiału. W czasie odpowiedzi ustnych dyskretnie wspomaga ucznia ze specjalnymi potrzebami, daje więcej czasu na przypomnienie, stosuje techniki skojarzeniowe ułatwiające zapamiętywanie, wprowadza dodatkowe środki dydaktyczne, np. ilustracje, plansze, uproszczone mapki, schematy. Często podchodzi do ucznia w trakcie samodzielnej pracy, w celu udzielania dodatkowej pomocy lub wyjaśnień. Nauczyciel premiuje samodzielność wykonania pracy. Stosuje inną formę oceny, np. pochwałę, naklejkę, ułatwienie zdobycia sprawności (opis w programie). Może pozwolić na przygotowanie części prac domowych w domu, a także na dokończenie w domu niektórych prac wykonywanych na lekcjach.
5. Kształcone kompetencje:

- **w zakresie rozumienia i tworzenia informacji** – poprawność wypowiedzi uczniów, czytanie i słuchanie ze zrozumieniem, wyrażanie się w sposób precyzyjny i zwięzły;
 - **w zakresie umiejętności uczenia się** – zarządzanie własnym czasem, rozwiązywanie problemów, zdobywanie, przetwarzanie, ocenianie i przyswajanie nowych informacji;
 - **obywatelskie** – świadomość i rozumienie tożsamości kulturowej własnego kraju w interakcji z innymi kulturami oraz umiejętność zobaczenia i zrozumienia różnych punktów widzenia;
 - **w zakresie przedsiębiorczości** – kreatywność, zarządzanie i wdrażanie projektu oraz umiejętność współpracy w zespole;
 - **w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej** – świadomość dziedzictwa kulturowego własnego kraju i Europy oraz ich miejsca w świecie, szacunek dla odmiennych kultur.
6. **Treści interdyscyplinarne:** język polski (forma przemówienia, wiadomości o rycerzach czerpane np. z legend).